

Професійна освіта

УДК. 378.091.26'212.8.016:616-053.2

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.19645385>

Оцінка сприйняття навчального процесу «Педіатрії та дитячих інфекційних хвороб» студентами випускних курсів медичного факультету

Колоскова Олена Костянтинівна

д.мед.н., проф., завідувач кафедри педіатрії та дитячих інфекційних хвороб,
Буковинський державний медичний університет, Театральна площа, 2, м.
Чернівці, 58002, Україна

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-8878-7041>;

Тарнавська Світлана Іванівна

к.мед.н., доц., доцент кафедри педіатрії та дитячих інфекційних хвороб,
Буковинський державний медичний університет, Театральна площа, 2, м.
Чернівці, 58002, Україна

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-1046-8996>

Шахова Ольга Олександрівна

к.мед.н., доц., доцент кафедри педіатрії та дитячих інфекційних хвороб,
Буковинський державний медичний університет, Театральна площа, 2, м.
Чернівці, 58002, Україна

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-6420-1536>;

Буринюк-Глов'як Христина Петрівна

PhD, доцент кафедри педіатрії та дитячих інфекційних хвороб, Буковинський
державний медичний університет, Театральна площа, 2, м. Чернівці, 58002,
Україна

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-2062-1763>

Прийнято: 11.03.2026 | Опубліковано: 30.03.2026

Анотація. Динамічна оцінка навчального процесу в вищому медичному навчальному закладі є актуальним завданням, оскільки дозволяє в подальшому вдосконалити навчання студентів, особливо випускних курсів, у відповідності до потреб сьогодення системи охорони здоров'я.

Мета дослідження: оцінити сприйняття навчального процесу з дисципліни «педіатрія, дитячі інфекції» студентами випускних курсів для вдосконалення викладання дисципліни.

Матеріал та методи дослідження. Нами проведено оцінку сприйняття навчального процесу з дисципліни "педіатрія, дитячі інфекції" шляхом опитування 93 студентів 5-6 курсу, які навчалися на кафедрі педіатрії та дитячих інфекційних хвороб Буковинського державного медичного університету. Сформовано 2 групи порівняння: I групу увійшли 44 студенти 5 курсу спеціальності «медицина» (середній вік – $21,4 \pm 0,4$ роки, чоловічої статі – 23,6%, бюджетна форма навчання -68,2%), II групу сформували 49 студентів 6 курсу спеціальності «медицина» (середній вік – $22,4 \pm 0,8$ роки, чоловічої статі – 30,6%, бюджетна форма навчання – 65,3%). За основними характеристиками групи порівняння були співставимі.

Результати дослідження. У результаті дослідження встановлено, що студенти 6-го курсу значно вище оцінюють роль сучасних методів навчання порівняно з 5-м курсом (відносний ризик – 1,3, співвідношення шансів – 1,8), частіше акцентували увагу на необхідності клінічної спрямованості занять та інтеграції теоретичних знань із практичними навичками, вбачали необхідність у впровадженні нових програм навчання (відносний ризик – 1,3, співвідношення шансів – 1,7). Натомість студенти 5 курсу були більш зосереджені на потребі чіткої структуризації навчального матеріалу та

доступності пояснень з боку викладача, що може бути пов'язано з етапом формування базових клінічних компетентностей з предмету.

Висновки. У випускного курсу при оцінці сприйняття навчання з дисципліни «педіатрія, дитячі інфекції» на 6 курсі сприяє зростанню шансів потреби у впровадженні нових програм навчання у 1,7 разу, сучасних методів навчання – у 1,8 разу, а на передвипускному курсі асоціює з підвищеною потребою студентів у структуруванні та деталізації навчального матеріалу

Ключові слова: педіатрія, дитячі інфекції, студенти, медичний факультет, випускний курс

Assessment of the perception of the educational process in “Pediatrics and pediatric infectious diseases” by final-year students of the medical faculty

Koloskova Olena

MD PhD, Professor, Head of the Department of Pediatrics and Pediatric Infection Diseases, Bukovinian State Medical University, 2 Teatralna Square, Chernivtsi, 58002, Ukraine

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-8878-7041>

Tarnavska Svitlana

PhD, Associate Professor of the Department of Pediatrics and Pediatric Infectious Diseases, Bukovinian State Medical University, 2 Teatralna Square, Chernivtsi, 58002, Ukraine

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-1046-8996>

Shakhova Olga

PhD, Associate Professor of the Department of Pediatrics and Pediatric Infectious Diseases, Bukovinian State Medical University, 2 Teatralna Square, Chernivtsi, 58002, Ukraine

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-6420-1536>;

Buryniuk-Hloviak Hrustyna

PhD, Associate Professor of the Department of Pediatrics and Pediatric Infectious Diseases, Bukovinian State Medical University, 2 Teatralna Square, Chernivtsi, 58002, Ukraine

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-2062-1763>

Abstract. The dynamic evaluation of the educational process at a higher medical educational institution is a pressing task, as it enables the further improvement of student education—particularly for graduating classes—in line with the current needs of the healthcare system.

Research objective: to assess the perception of the educational process in the discipline “Pediatrics, Pediatric Infections” among final-year students in order to improve the teaching of the discipline.

Materials and methods. We assessed the perception of the educational process in the discipline “Pediatrics and Pediatric Infectious Diseases” by surveying 93 fifth- and sixth-year students enrolled in the Department of Pediatrics and Pediatric Infectious Diseases at Bukovyna State Medical University. Two comparison groups were formed: Group I consisted of 44 fifth-year students majoring in “Medicine” (mean age – 21.4 ± 0.4 years, male – 23.6%, state-funded students – 68.2%), Group II consisted of 49 sixth-year medical students (mean age – 22.4 ± 0.8 years, 30.6% male, 65.3% state-funded). The comparison groups were comparable in terms of their main characteristics.

Study Results. The study found that sixth-year students rated the role of modern teaching methods significantly higher than fifth-year students (relative risk =

1.3, odds ratio – 1.8), more often emphasized the need for a clinical focus in classes and the integration of theoretical knowledge with practical skills, and saw a need for the implementation of new educational programs (relative risk – 1.3, odds ratio – 1.7). In contrast, fifth-year students were more focused on the need for a clear structure of the educational material and the accessibility of explanations from the instructor, which may be related to the stage of developing basic clinical competencies in the subject.

Conclusions. For the graduating class, when assessing perceptions of the “Pediatrics and Pediatric Infections” course in the 6th year, the likelihood of the need for new curricula increases by 1.7 times, and for modern teaching methods—by 1.8 times, and in the pre-graduation year, it is associated with an increased need among students for the structuring and elaboration of educational material

Keywords: pediatrics, childhood infections, students, medical faculty, final year.

Постановка проблеми. Медична освіта відіграє ключову роль у формуванні майбутнього медичних працівників, а освітнє середовище, в якому навчаються студенти, суттєво впливає на їхню академічну успішність, благополуччя та загальну задоволеність своїм освітнім досвідом. Динамічний характер медичної освіти вимагає постійної оцінки та вдосконалення, щоб забезпечити її відповідність потребам студентів та галузі охорони здоров'я, що постійно змінюються [1].

Складність та мінливість розвитку дитини в різному віці створюють унікальні виклики для педіатричної медичної освіти. Традиційні методики навчання часто не здатні зацікавити та залучити студентів-медиків, що призводить до потреби в інноваційних освітніх підходах. Виникає потреба у більш динамічному та інтерактивному навчальному середовищі, що розглядається як перспективне рішення для вирішення цих проблем [2].

Впровадження сучасних технологій навчання в педіатрії має на меті покращити розуміння студентами предмета, стимулювати їхній інтерес та сприяти більш автономному процесу навчання [3]. Сприйняття освітнього середовища є критичним фактором, що впливає на навчальний досвід студентів, підходи до навчання, академічні досягнення та загальну задоволеність їхньою освітньою подорожжю [4]. Позитивне освітнє середовище сприяє вищому рівню залученості студентів, кращим результатам навчання та глибшому відчуттю благополуччя серед студентів [5]. З огляду на важливість освітнього середовища, необхідно проводити постійне оцінювання освітнього середовища під час навчання.

Ще одним важливим ключовим компонентом освіти є навчальна автономія закладу освіти, яка є орієнтованою на потреби студентів, і тісно пов'язана з якістю освітнього середовища [6]. Активні студенти частіше беруть на себе відповідальність за свій навчальний процес, ставлять особисті цілі та використовують ефективні стратегії навчання, що призводить до покращення академічної успішності та більшого відчуття особистої самореалізації. Якість освітнього середовища відіграє вирішальну роль у сприянні цій автономії, оскільки вона забезпечує необхідну підтримку, ресурси та свободу для процвітання студентів [7]. У контексті медичної освіти, де від студентів очікується глибоке розуміння складної предметної області та набуття широкого спектру практичних навичок, автономія є особливо важливою. Вона дає студентам змогу орієнтуватися у величезному просторі медичних знань та адаптуватися до постійно мінливого ландшафту клінічної практики.

Водночас, оскільки галузь медицини продовжує розвиватися з кожним днем, а потреби як громади, так і студентів-медиків також динамічні, існує достатньо доказів того, що медичну навчальну програму також необхідно періодично змінювати, щоб враховувати потреби різних зацікавлених сторін [8]. Ці майбутні зміни в навчальній програмі можна ефективно здійснити

шляхом оцінювання медичної навчальної програми, оскільки це значно підвищить якість медичної освіти. Процес оцінювання навчальної програми відіграє визначальну роль у забезпеченні узгодженості між очікуваними результатами навчання та метою медичної освіти. Крім того, оцінювання навчальної програми сприяє інтеграції останніх розробок (гнучкість), а також гарантує, що впроваджена навчальна програма відповідає встановленим критеріям та стандартам.

Наразі тривають чисельні дослідження, які оцінюють основні чинники, які впливають на навчальний процес студентів-медиків та розробляються стратегії впливу вдосконалення навчання майбутніх медичних працівників.

Так, за даними Li та співавтор.[9] встановлено, що незважаючи на те, що студенти-медики позитивно та об'єктивно оцінюють власні здібності до навчання, але їм бракує впевненості у застосуванні ефективних методів для досягнення навчальних цілей.

Проте ці спостереження протиречать даним Liao M, та співавтор. [10], які відзначили, що явище недостатньої участі в навчанні є поширеним серед китайських студентів, що можливо пов'язано з різницею у спеціальностях. Студенти-медики мають важкі академічні завдання та багато рівней оцінювань. Для того, щоб відповідати стандартам оцінювання, студенти-медики повинні збільшити свою участь у навчанні, щоб покращити свою академічну успішність.

Таким чином, враховуючи чисельні літературні дані щодо чинників, які впливають на навчальний процес та його сприйняття здобувачами вищої медичної освіти є доволі суперечливими та потребують подальшого вивчення, що визначило мету нашого дослідження.

Мета дослідження: оцінити сприйняття навчального процесу з дисципліни «педіатрія, дитячі інфекційні хвороби» студентами випускного та

передвипускного курсів для вдосконалення освітнього процесу та покращення його результатів.

Матеріал та методи дослідження. Нами проведено оцінку сприйняття навчального процесу з дисципліни "педіатрія, дитячі інфекції» шляхом опитування 93 студентів 5 і 6 курсу, які навчалися на кафедрі педіатрії та дитячих інфекційних хвороб Буковинського державного медичного університету. Студенти навчалися за кредитно-модульною системою.

Студенти 6 курсу впродовж навчання вивчали модуль «педіатрія» - 180 год, з них практичні заняття – 106 год, та модуль «дитячі інфекційні хвороби» - 75 год, з них практичних занять – 44 год. На 5 курсі студенти вивчали дисципліну в межах 2 модулів: «неонатологія, хвороби системи крові» - 70 год (практичні заняття – 35 год) та «хвороби органів дихання, алергічні захворювання у дітей, дитячі інфекційні хвороби» - 80 год (практичні заняття – 35 год). Кожен змістовий модуль завершувався підсумковим модульним контролем.

Сформовано 2 групи порівняння: I групу увійшли 44 студенти 5 курсу спеціальності «медицина» (середній вік – $21,4 \pm 0,4$ роки, чоловічої статі – 23,6%, бюджетна форма навчання -68,2%), II групу сформували 49 студентів 6 курсу спеціальності «медицина» (середній вік – $22,4 \pm 0,8$ роки, чоловічої статі – 30,6%, бюджетна форма навчання – 65,3%). За основними характеристиками групи порівняння були співставимі.

Дослідження має поперечний неекспериментальний порівняльний аналіз і проводилося шляхом опитування у двох незалежних вибірках. Анкета складалася з 30 запитань, окремі питання щодо ставлення та сприйняття навчального процесу містили можливість вибору варіанту твердження: «погоджуюсь», «не погоджуюсь», «не визначався». Одержані результати дослідження аналізувалися за допомогою комп'ютерних пакетів "STATISTICA" StatSoft Inc. та Excel XP для Windows на персональному комп'ютері з

використанням параметричних і непараметричних методів обчислення. Оцінка ризику реалізації події проводилась з урахуванням вірогідності величин відносного (ВР), атрибутивного (АР) ризиків та співвідношення шансів (СШ), а також визначення їх довірчих інтервалів (95% ДІ)

Результати дослідження. В ході дослідження нами проведено аналіз факторів, які, на думку студентів, можуть впливати на підвищення інтересу до навчання (рис.1.).

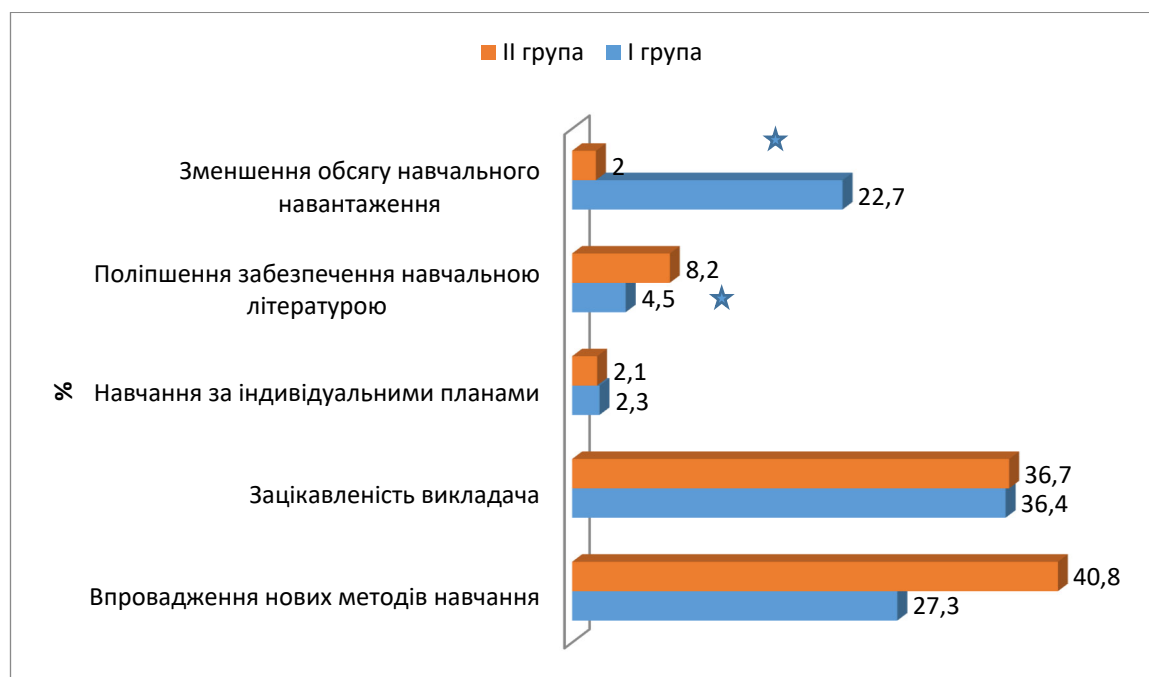

Рис.1. Порівняльна оцінка чинників впливу на підвищення інтересу до навчання.

Примітка: ★ $p < 0,05$

Отримані результати демонструють динаміку зміни пріоритетів майбутніх медиків у процесі їхнього професійного становлення, зокрема це стосується мотивації та інтересу до навчання. Так, студенти 6-го курсу (40,8%) значно вище оцінюють роль сучасних методів навчання порівняно з 5-м курсом (27,3%) (відносний ризик – 1,3 (95%ДІ:0,9-1,9) при співвідношенні шансів – 1,8 (95%ДІ:1,0-3,3). Це свідчить про те, що студенти-випускники більше орієнтовані на інноваційність та ефективність передачі знань.

Понад третина опитаних студентів випускних курсів (36,4% та 36,7% опитаних I та II груп відповідно) вказували на те, що підвищення зацікавленості викладачів в успіхах студентів є значимим важелем мотивації студентів до навчання та є вагомим психологічним чинником.

Значно менше уваги студенти приділяли таким факторам як поліпшення забезпечення навчальною літературою та навчанню за окремими індивідуальними планами.

Водночас, майже кожен п'ятий студент 5 курсу (22,7%) відзначив, що зменшення обсягу навчального навантаження дозволило б покращити їх зацікавленість у навчанні на відміну від 2,0% ($p < 0,05$) респондентів 6 курсу, що свідчить, на нашу думку, на успішну адаптацію випускників до високого темпу медичної освіти.

Опитані респонденти також відзначили певні чинники, які, на їх думку можуть вдосконалити навчальний процес з дисципліни «педіатрія, дитячі інфекції» (рис.2.).

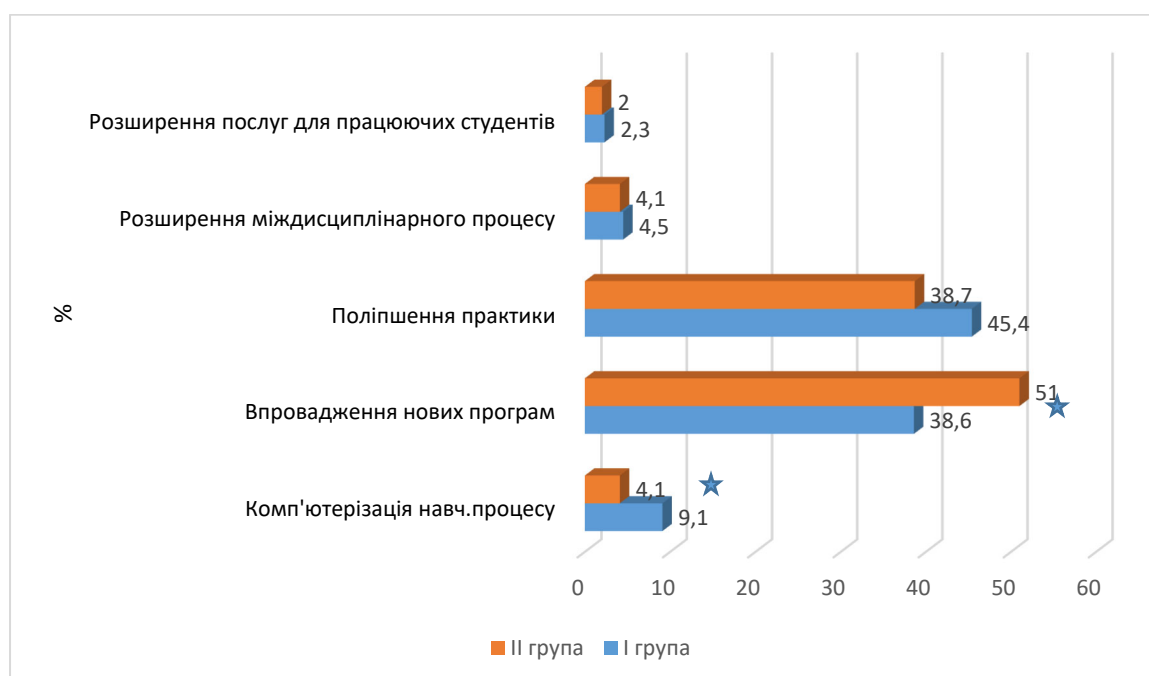

Рис.2. Порівняльна оцінка чинників впливу вдосконалення навчального процесу.

Примітка: ★ $p < 0,05$

Згідно з отриманими даними (рис.2), студенти обох груп акцентували увагу на потребі модернізації форм і методів навчання для вдосконаленні освітнього процесу.

При цьому студенти 6 курсу частіше зауважували на необхідності клінічної спрямованості занять та інтеграції теоретичних знань із практичними навичками.

Студенти 5 курсу, у свою чергу, частіше наголошували на потребі більш чіткої структуризації навчального матеріалу та доступності пояснень з боку викладача, що може бути пов'язано з етапом формування базових клінічних компетентностей.

Так, кожен другий випускник (51%) 6 курсу та близько третини опитаних 5 курсу (38,6%) вбачають необхідність у впровадженні нових програм, що корелює з тезою про потребу періодичної зміни навчальних планів для врахування вимог галузі (відносний ризик потреби зміни навчальних планів дорівнював – 1,3 (95%ДІ:0,9-1,8) при співвідношенні шансів – 1,7 (95%ДІ:1,0-2,9).

Водночас обидві опитані групи респондентів стабільно високу увагу приділяють поліпшенню практичної підготовки, що є критичним для формування клінічних навичок у педіатрії.

Ставлення студентів щодо відповідності цілей навчальної дисципліни «педіатрія, дитячі інфекції» щодо формуванням компетентностей майбутнього лікаря представлені на рис.3.

Результати, представлені на рисунку 3, демонструють, що студенти 6 курсу достовірно частіше сприймають навчальну дисципліну як інструмент підготовки до майбутньої професійної діяльності. Водночас студенти 5 курсу частіше розглядають дисципліну крізь призму складання підсумкового контролю та засвоєння теоретичних знань. Такі відмінності відображають

еволюцію навчальних цілей студентів у процесі професійного становлення та зростання клінічного мислення.

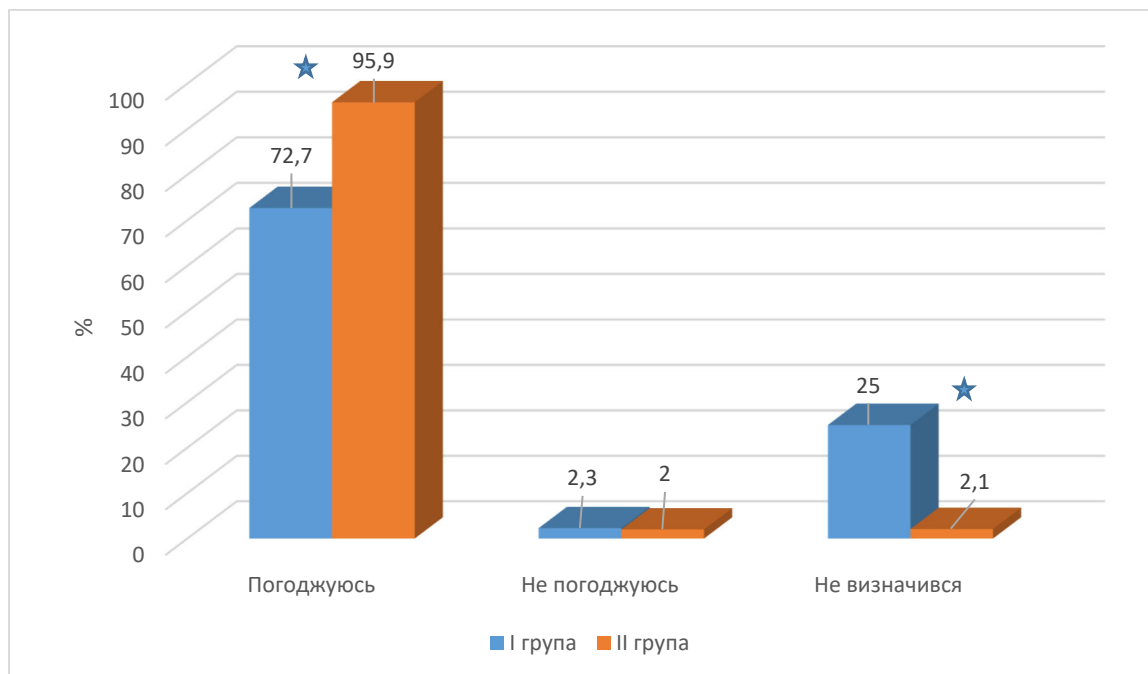

Рис. 3. Порівняльна оцінка твердження відповідності цілей навчальної дисципліни щодо формуванням компетентностей майбутнього лікаря

Примітка: ★ $p < 0,05$

Оцінка освітнього середовища, яка наведена на рис. 4, 5 показала, що понад половини студентів (61,4% в I групі та 55,1% в II групі) підтримують концепцію безперервної освіти. Водночас за результатами опитування також встановлена певна частка студентів, які ще визначилися щодо потреби безперервної освіти (31,8% в I групі та 38,7% - в II групі), свідчить про потребу у додатковому стимулюванні навчальної автономії.

Таким чином, студенти 6 курсу частіше відзначали, що отримані знання з дисципліни в аспекті довготривалого навчання мають практичну цінність для подальшої лікарської діяльності, що підкреслює значущість формування концепції безперервного професійного розвитку ще на етапі додипломної освіти.

Подальший аналіз показав, що більшість студентів погоджуються з тим, що навчальний час використовується ними за призначенням (рис.5).

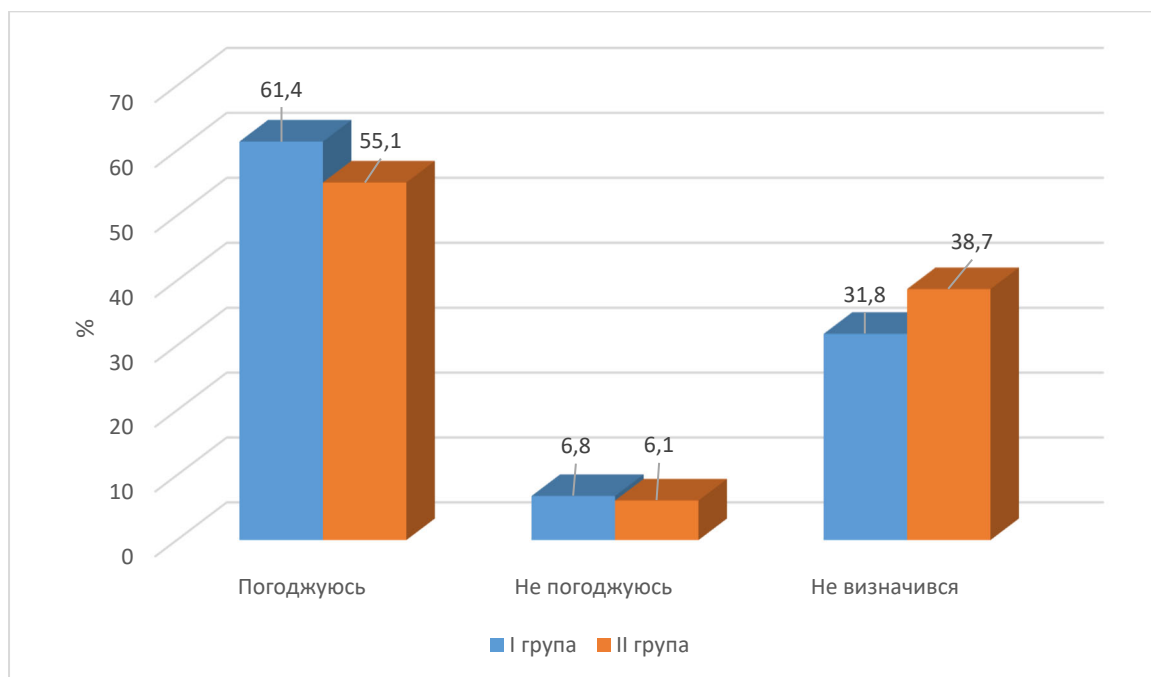

Рис.4. Оцінка твердження щодо потреби довготривалого навчання очима студентів

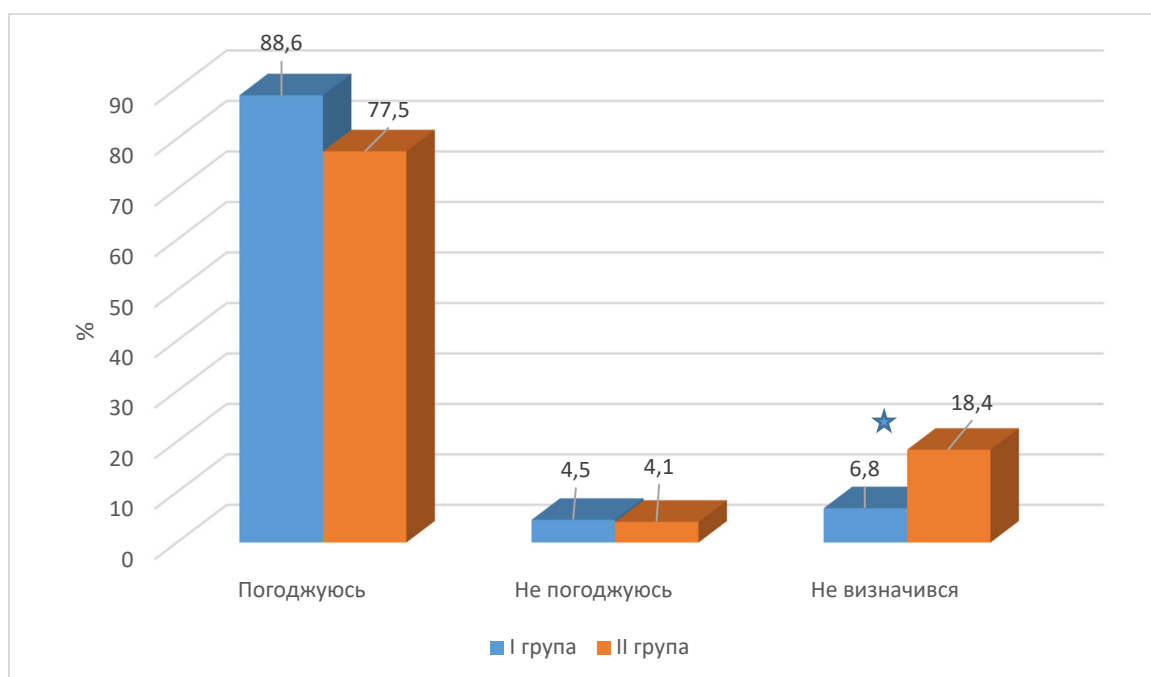

Рис.5. Порівняльний аналіз самооцінки студентами ефективності освітнього таймінгу.

Примітка:★ $p < 0,05$

Наведені дані можуть свідчити про кращу організацію занять на старших курсах або про зростання здатності студентів до самостійного та усвідомленого навчання. Проте існує певна частка випускників (18,4% в II групі), які частіше виявляють вагання, що може вказувати на їхнє більш критичне ставлення до раціональності аудиторної роботи через невизначеність у майбутній професії, складності розподілу на інтернатуру.

Таким чином, отримані результати узгоджуються з сучасними уявленнями про важливість освітнього середовища, навчальної автономії та інноваційних педагогічних підходів у медичній освіті [1-3]. Зростання ролі інтерактивних методів навчання та практичної орієнтації занять особливо чітко простежується серед студентів випускних курсів, що відповідає їхнім професійним очікуванням і потребам.

Виявлені міжкурсів відмінності свідчать про необхідність диференційованого підходу до організації навчального процесу залежно від етапу підготовки майбутніх лікарів.

Висновки

1. У міру наближення до завершення навчання у студентів зміщується акцент із «кількості» (бажання зменшити навантаження) на «якість» (потреба у нових методах та програмах).
2. Позитивне сприйняття освітнього середовища напряму залежить від особистої залученості викладача, що є критичним для благополуччя та успішності студентів.
3. Високий запит на оновлення програм (51% у випускників - відносний ризик – 1,3 при співвідношенні шансів – 1,7) підтверджує, що медична освіта має бути динамічною та відповідати запитам як студентів, так і практичної охорони здоров'я.

4. Незважаючи на позитивне сприйняття процесу, значна частка студентів, які не визначилися щодо стратегій навчання, потребує впровадження методів, що стимулюють самостійність та відповідальність за власний розвиток.

Список використаних джерел.

1. Fang L., Ping N., Shiqian Y., Li Wei, Xiaoqin He, Jingping Ye , Baozhen Yao. Investigating students' perceptions of the medical education environment and learning autonomy in blended learning in pediatrics: a cross-sectional study. BMC Med Educ. 2024;24:1464. doi: [10.1186/s12909-024-06490-z](https://doi.org/10.1186/s12909-024-06490-z)

2. Saurabh RamBihariLal Shrivastava, Prateek Saurabh Shrivastava, Harshal Mendhe, Yugeshwari Tiwade, Vaishnavi Mishra Revitalizing Medical Education Delivery through Teacher-Led Curriculum Critiques: A Narrative Review. J Pharm Bioallied Sci. 2024. 16(2):1091–S1095. doi: [10.4103/jpbs.jpbs_1236_23](https://doi.org/10.4103/jpbs.jpbs_1236_23)

3. Ballouk R, Mansour V, Dalziel B, Hegazi I. The development and validation of a questionnaire to explore medical students' learning in a blended learning environment. BMC Med Educ. 2022;22(1):4.

4. Julien BL, Tangalakis K, Hayes A, Lexis L. A blended learning exercise physiology theory module that supports student autonomy and improves academic performance. Adv Physiol Educ. 2022;46(3):375–88

5. Shrivastava SR, Shrivastava PS, Bankar N, Bandre G, Mishra V. Training Undergraduate Medical Students in Shared Decision Making: A Systematic Review. J Pharm Bioallied Sci. 2024 Apr;16(Suppl 2):S1033-S1037. doi: [10.4103/jpbs.jpbs_1231_23](https://doi.org/10.4103/jpbs.jpbs_1231_23).

6. Cohen A, Steinert Y, Ruano Cea E. Teaching Medical Students to Teach: A Narrative Review and Literature-Informed Recommendations for Student-as-Teacher Curricula. Acad Med. 2022 Jun 1;97(6):909-922. doi: [10.1097/ACM.0000000000004608](https://doi.org/10.1097/ACM.0000000000004608).

7. Gong J, Du J, Hao J, Li L. Effects of bedside team-based learning on pediatric clinical practice in Chinese medical students. BMC Med Educ. 2022;22(1):264.
8. Kibret S, Teshome D, Fenta E, Hunie M, Taye MG, Fentie Y, Tamire T. Medical and Health Science Students' Perception Towards a Problem-Based Learning Method: A Case of Debre Tabor University. Adv Med Educ Pract. 2021;12:781–6.
9. Li Y., Wu L., Li F., Fang G., Liu X., Wu S. Analysis of factors influencing medical students' learning engagement and its implications for teaching work - a network analysis perspective. BMC Medical Education (2024) 24:918 <https://doi.org/10.1186/s12909-024-05908-y>
10. Liao M, Xie Z, Ou Q, Yang L, Zou L. Self-efficacy mediates the effect of professional identity on learning engagement for nursing students in higher vocational colleges: a cross-sectional study. Nurse Educ Today. 2024;139:106225.